

FORSVARETS BYGNINGS- OG ETABLISSEMENTSTJENESTE

FORSVAR FOR NATUREN

FLYVESTATION KARUP

NATURA 2000-RESUMÉ AF DRIFTS-OG PLEJEINDSATSEN 2012-2015

Titel	Flyvestation Karup, Natura 2000-resumé af drifts- og plejeindsatsen 2012-2015
Udgivelse	Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste. 2012.
Fotos	Michael Damkjer (bagsiden) og Michael Sand (øvrige)
Internetversion	Resuméet kan findes i elektronisk format på www.forsvaret.dk/fbe
Layout/produktion	BUCHS AS

INDHOLD

1.	INDLEDNING	4
2.	RESUMÉ FRA DRIFTS- OG PLEJEPLAN	5
3.	FORSVARETS AREALMÆSSIGE ANDEL AF NATURA 2000-OMRÅDE	7
4.	FORSVARETS ANDEL AF HABITATNATURTYPER	8
5.	FORSVARETS ANDEL AF ARTER	9
6.	FORSVARETS NATURA 2000-INDSATS	10

1. INDLEDNING

Ca. 60 af Forsvarets arealer, heraf 20 større skyde- og øvelsesområder, indgår i større eller mindre omfang i Natura 2000-netværket. For 18 af disse terræner foreligger der drifts- og plejeplaner. Drifts- og plejeplanerne anvendes som redskab til opfyldelse af Forsvarets forpligtelse til planlægning inden for Natura 2000-områderne og andre aspekter af implementering af international naturbeskyttelseslovgivning. Teknisk sker dette ved, at Forsvaret indarbejder Natura 2000-planlægningen i drifts- og plejeplanerne på lige fod med øvrige formelle forskrifter, hvilket vil ske i forbindelse med den løbende revision af eksisterende drifts- og plejeplaner eller ved udarbejdelse af nye. I tilfælde, hvor der foreligger relativt nye drifts- og plejeplaner, vil Natura 2000-planlægningen sikres gennem tillæg til disse.

Forsvaret har inden for den fastsatte frist meddelt de relevante kommuner beslutningen om selv at udarbejde Natura 2000-planlægningen og har udarbejdet tilsva-

rende resuméer, som fremsendes til kommunerne. Resuméet består af en række kortfattede afsnit, startende med resuméet fra selve drifts- og plejeplanen. Derefter beskrives Forsvarets andel af de relevante Natura 2000-områder, dels på arealniveau og dels i forhold til naturindhold fordelt på naturtyper og arter. Til slut gives i skemaform en oversigt over målsætning og indsats i forhold til sikring af Natura 2000-værdierne. De operationelle målsætninger omsættes i planen til konkrete aktiviteter. Den samlede drifts- og plejeplan og tilhørende aktivitetskort kan findes på Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes hjemmeside: www.forsvaret.dk/fbe.

Nærværende er resumé til handleplanen for Natura 2000-område nr. N40: Karup Å, Kongenshus og Hesselund Heder, for så vidt angår planlægningen på Flyvestation Karup og den gældende drifts- og plejeplan. Det fremsendes til Viborg og Herning Kommuner.

2. RESUMÉ FRA DRIFTS- OG PLEJEPLAN

Forsvaret ejer og benytter en række skyde- og øvelsестerræner landet over. Terrænerne udgør tilsammen cirka 33.000 ha med Flyvestation Karup iblandt. For terrænerne udarbejdes drifts- og plejeplaner med henblik på at sikre mulighederne for uddannelse og træning af militære enheder og samtidig tilgodese naturbeskyttelses- og publikumshensyn. I alt cirka 16.000 ha er udpeget som Natura 2000-områder og dermed underlagt de statslige Natura 2000-planer og tilhørende målsætninger og indsatsprogram. Forsvaret omsætter selv Natura 2000-planernes overordnede målsætninger til konkrete aktiviteter i egne drifts- og plejeplaner.

Nærværende drifts- og plejeplan for Flyvestation Karup afløser den eksisterende plan (1998-2012) og gælder for planperioden 2012-2026. Der forventes gennemført minimum én revision undervejs. Revisioner kan blandt andet foranlediges af justeringer i den overordnede Natura 2000-planlægning.

Flyvestation Karup er et velarronderet terræn dækkende et areal på knap 3.000 ha. Tre fjerdedele er åbne arealer og en fjerdedel er træbevokset med en overvægt af nåletræer. Terrænet kan inddeles i et heget indre flyoperationsområde, et ydre flyoperationsområde der dog fortrinsvis anvendes som fareområde ved skyde- og sprængningsaktiviteter samt et egentligt øvelsesterræn udenfor operationsområderne. Arealerne afgrænses mod øst af Karup Å og Kølvrå og mod syd indgår Forsvarets skovarealer som en del af Gedhus Plantage. Mod nord og vest omgives terrænet primært af landbrugsarealer med indslag af småskove og beplantninger. Størstedelen er beliggende i Viborg Kommune med en mindre del i Herning Kommune.

En del af skyde- og øvelsesterrænet indgår i Natura 2000-område nr. 40: Karup Å, Kongenshus og Hesselund Heder, hvor Forsvaret bidrager med arealer omkring Karup Å samt på Hesselund Hede. Dominerende naturtyper og -arter i udpegningsgrundlaget er: Tør hede,

surt overdrev, tidvis våd eng, grøn køllegræsmed, bæklampret samt odder. En stor andel af terrænets åbne flader såvel inden- som udenfor Natura 2000-området er beskyttede naturarealer med især hede- og mosenaturtyper repræsenteret. Der forekommer en række særligt beskyttede og listede arter fx: Odder, flagermus, natravn, perleugle, spidssnudet frø, markfirben, markperlemorsommerfugl og brun pletvinge.

Målsætningerne for arealernes fremtidige drift og pleje er sammensat af militære, naturbeskyttelses- og publikumsmæssige hensyn. Målene er fordelt og forbundne på strategiske, taktiske og operationelle niveauer fra det overordnede og langsigtede til det konkrete og kortsigtede. Arealet er en ubetinget forudsætning for Flyvevåbenet, da Flyvestationen er et af Flyvevåbenets vigtigste terræner til uddannelse af soldater og enheder. Derudover udgør arealet en betinget nødvendighed for Hæren, Søværnet, Hjemmeværnet samt politiet.

Specifikt for Natura 2000-området medvirker Forsvaret til at sikre det samlede områdes integritet og gunstige bevaringsstatus for naturtyper og arter i udpegningsgrundlaget. Derudover er det målet generelt at bevare og pleje øvrige naturarealer, skabe robuste og modstandsdygtige skove, fremme mangfoldig flora og fauna, forbedre levesteder for særligt beskyttelseskrævende arter og samtidig muliggøre publikumsoplevelser, hvor det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og foreneligt med naturbeskyttelseshensyn.

Drifts- og plejeplanen analyserer, hvordan planen hensigtsmæssigt kan tilgodese målsætningerne og i analysen indgår også en evaluering af den tidligere plan. Især bearbejdes truslerne for Natura 2000-områdets naturtyper og arter: Tilgroning, arealreduktion og fragmentering, uhensigtsmæssig hydrologi, invasive arter, forstyrrelser og nedslidning.

Der indgår i planen en langsigtet vision for den fremtidige arealudvikling på Flyvestationen, der bedst muligt tilgodeser de fremtidige målsætninger. Visionen baseres på udlægning af landskabs-, naturudviklings- og skovudviklingstyper, hvor sidstnævnte blandt andet skal

facilitere overgangen til en fremtidig mere naturnær skovdyrkningsform.

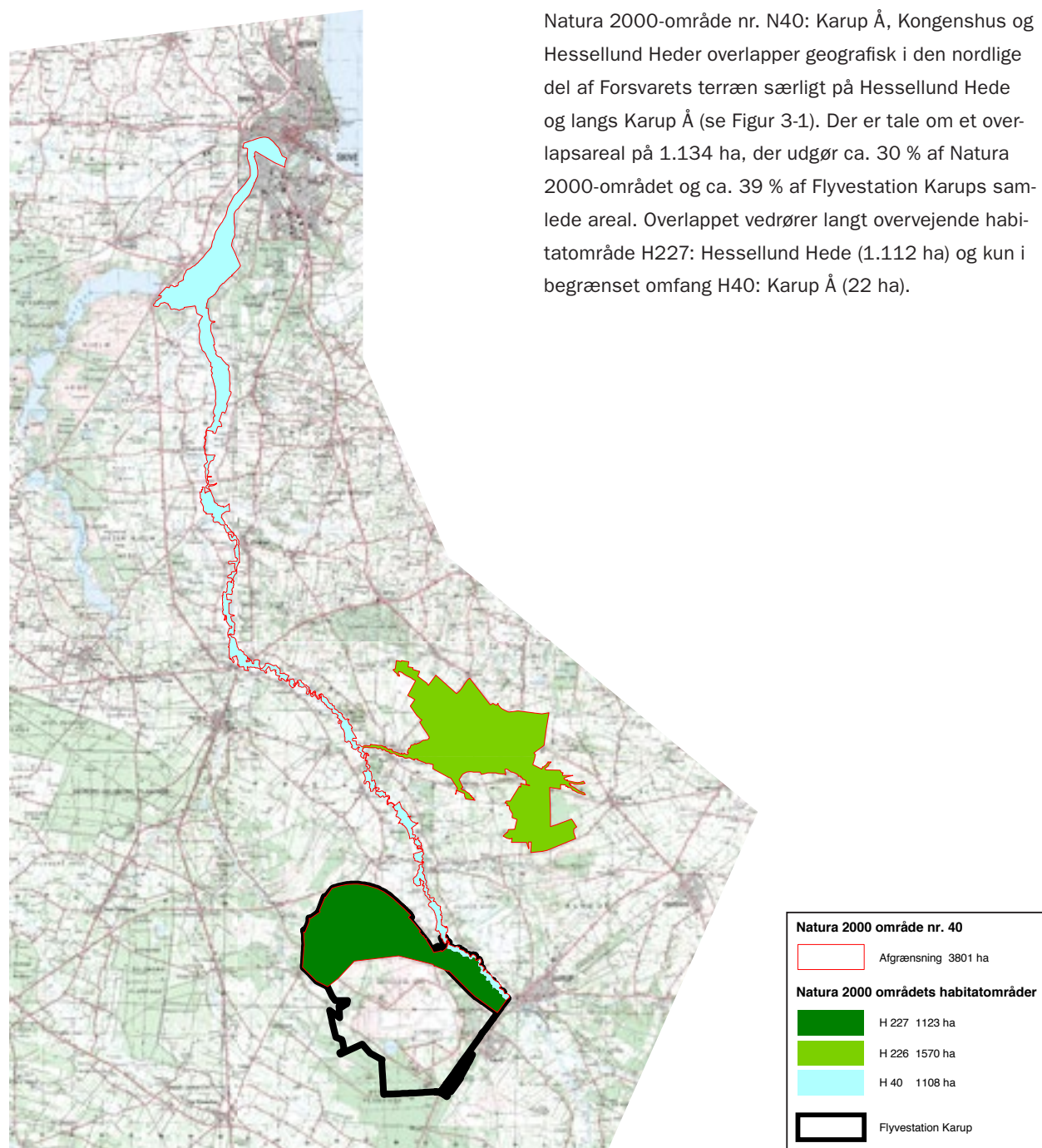
Planens bindeled mellem de overordnede målsætninger og de konkrete aktiviteter er modelafsnittet, der udgør værktøjsskassen. Modellerne baserer sig på de generelle rammer og vilkår for Forsvarets arealdrift og –pleje med relevans for andre terræner end Flyvestation Karup.

Afslutningsvist præsenterer planen en aktivitetsoversigt med alle planlagte drifts- og plejetiltag i den kommende planperiode, der fortrinsvis er en udmøntning af nævnte modeller suppleret med specifikke tiltag for enkeltarealer. De dominerende aktiviteter er:

- Rydning af uønsket opvækst på hedearealer
- Afbrænding af hedearealer
- Slåning af eng-, overdrevs- og slettearealer
- Afgræsning af hede-, eng-, mose-, overdrevs- og skovarealer
- Afskrælning af blåtopdominerede hedearealer
- Udfasning af landbrugsdrift på nuværende landbrugsarealer
- Forbedrede adgangsmuligheder for publikum

Drifts- og plejeplan for Flyvestation Karup 2012-2026 indeholder samlet set en ambitiøs aktivitetsplan, der balancerer områdets forskelligartede hensyn og herunder håndterer trusler for beskyttede naturtyper og arter samt fordringer i øvrigt. Planen er vedtaget medio 2012 og kopi af resumé er tilsendt Viborg Kommune, Herning Kommune samt Naturstyrelsen.

3. FORSVARETS AREALMÆSSIGE ANDEL AF NATURA 2000-OMRÅDET

Figur 3-1. Flyvestation Karups geografiske udbredelse i forhold til Natura 2000-området og de underliggende habitatområder.

4. FORSVARETS ANDEL AF HABITATNATURTYPER

Tabel 4-1 viser de 7 kortlagte naturtyper på Flyvestation Karup, der indgår som udpegningsgrundlag for habitatområderne. Det er arealerne med tør hede, der spiller den arealmæssigt største rolle. Den er vurderet

til ugunstig prognose primært grundet uhensigtsmæssig næringsstofftilførsel, der overskrider den laveste ende af tålegrænseniveauet.

	Naturtilstand	Antal (stk)	Naturtypeareal (ha)	Andel (%)	
4010 Våd hede	Ikke kortlagt				
4030 Tør hede	2 3 4	2 7 1	45,5 418,9 10,6	10 88 2	97
6230 Surt overdrev	2 3	4 1	1,0 4,3	19 81	1
6410 Tidvis våd eng	2 3	1 2	5,1 0,3	95 5	1
7410 Hængesæk	3	9	0,4	100	0
7220 Kildevæld	2 3	3 1	0,5 0,2	74 26	0
7230 Rigkær	2 3	5 5	0,3 0,7	33 67	0
Total		41	487,7	100	

Tabel 4-1: Kortlagte habitatnaturtyper på Forsvarets arealer i N40 fordelt på naturtilstandsklasser (2 = god, 3 = moderat, 4 = ringe). Det kortlagte habitatnaturtypeareal udgør ialt 578,9 ha, hvoraf dog kun 487,7 ha reelt indeholder naturtyperne (naturtypeareal). De to delkolonner under "Andel (%)" udtrykker fordelingen henholdsvis indenfor og mellem habitatnaturtyperne.

5. FORSVARETS ANDEL AF ARTER

Blandt Natura 2000-områdets udpegede arter har grøn kølleguldsmed, bæk-, flodlampret samt odder relevans i forhold til forvaltningen på Flyvestation Karup. Med undtagelse af flodlampret er bevaringsprognosen gunstig eller vurderet gunstig for alle arter. For flodlampret tyder

nyere forskning på, at der er tale om samme art som bæklampret i henholdsvis en vandrende og stationær form. På den baggrund vurderes heller ikke flodlampret på nuværende tidspunkt at have akutte trusler indenfor N40.

6. FORSVARETS NATURA 2000-INDSATS

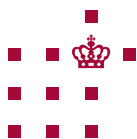
Der er opstillet en række kort- og langsigtede målsætninger for den fremtidige drift og pleje af terrænet. Målsætningerne er opstillet og fordelt på en række strategiske, taktiske og operationelle mål indenfor emnerne: Militæranvendelse, naturbeskyttelse og publikums-

hensyn. De operationelle mål er at opfatte som den konkrete indsats, der udspecificeres i planens aktivitetsafsnit. Mål for Natura 2000-indsatsen indgår blandt de øvrige operationelle mål og fremgår af tabel 6-1.

Strategiske	Taktiske	Operationelle
Natura 2000-område nr. 40: Flyvestation Karup bidrager i videst muligt omfang til sikring af det samlede Natura 2000-områdes økologiske integritet Sikre gunstig bevaringsprognose for naturtyper og arter i udpegningsgrundlaget Naturtyper og arters levesteder med naturtilstandsklasse 1 (= "Høj") til 2 (= "God") samt gunstig bevaringsprognose sikres stabilitet/fremgang med hensyn til naturtilstand og udbredelse Naturtyper og arters levesteder med naturtilstandsklasse 3 (= "Moderat") til 5 (= "Dårlig") og/eller gunstig bevaringsprognose sikres fremgang med hensyn til naturtilstand til 1 (= "Høj") eller 2 (= "God") og gunstig bevaringsprognose samt stabilitet/fremgang med hensyn til udbredelse Naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller ukendt bevaringsprognose har målsætning gunstig bevaringsprognose	Naturtype 4030 (Tørre dværgbusksamfund (heder)) målsættes højt og søges udvidet samt sammenkædet med 30 ha Naturtype 6230 (Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund) søges udvidet samt sammenkædet med 4 ha Naturtype 7140 (Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand) med sjældne arter målsættes højt Arten 1355 (Odde) sikres velegnede og uforstyrrede levesteder samt tilfredsstillende fourageringsmuligheder	Naturtype 4030 (Tørre dværgbusksamfund (heder)): Rydning af spontan træopvækst (holme til skovagtig) på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2015 = 69,5 ha Rydning af plantet træbevoksning på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2015 = 6,9 ha Afbrænding (alternativt slåning eller afgræsning) på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres løbende og senest afsluttet 2026 = 451,4 ha = 30,1 ha/år Afgræsning (alternativt brænding eller slåning) på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2013 = 40,1 ha Afskrælning samt eventuelt andre alternative plejemetoder anvendes til behandling af blåtopdominerede delarealer. Første etape med henblik på efterfølgende effektiv vurdering gennemføres senest 2015 = minimum 5,0 ha. Anden etape med iværksat pleje gennemføres senest 2020 = minimum 25 ha Naturtype 6230 (Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund): Afgræsning (alternativt brænding eller slåning) på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres hvert år fra senest 2013 = 19,2 ha Rydning af spredt til holmevis bevoksning af eksotiske vedplanter på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2013 = 19,2 ha Naturtype 7230 (Rigkær): Rydning af spontan træopvækst af især pil på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2015 = 0,9 ha Naturtype 6410 (Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund ofte med blåtop): Slåning med opsamling (alternativt afbrænding) på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres hvert år fra senest 2012 = 5,0 ha. Naturtype 7220 (Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand): Rydning af spontan træopvækst af især pil på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2015 = 0,6 ha

Strategiske	Taktiske	Operationelle
		Natura 2000-område (Ikke-habitatnaturtyper): Rydning af plantet træbevoksning og konvertering til nye åbne naturarealer på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2015 = 25,4 ha Afbrænding (alternativt slåning) af beskyttede hedearealer på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres løbende og senest afsluttet 2026 = 130,6 ha = 8,7 ha/år Slåning (alternativt afgræsning eller -brænding) af beskyttede eng- og overdrevsarealer på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit dækkende hele arealet hvert 5. år = 25,4 ha = 5,1 ha/år Slåning (alternativt afgræsning eller -brænding) af slettearealer på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit dækkende hele arealet hvert 5. år = 21,4 ha = 4,3 ha/år Afgræsning (alternativt -brænding eller slåning) til dels af beskyttede eng- og mosearealer på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres hvert år og senest fra 2015 = 44,4 ha Fortsætte udlægning af tidligere landbrugs-, slettearealer og vildtagre til fremtidige naturarealer på delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit gennemføres senest 2012 = 43,7 ha Udlægning af sandmarker i 5 – 15 års omdrift på udvalgte tidligere landbrugsarealer med delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit. Omlægning af alle første sektioner gennemføres samtidigt og senest i 2015 på minimum 12,0 ha. Effektivurdering udføres efterfølgende inden næste omlægningsfase. Levende hegn gennemgås og situationsbestemte plejetiltag iværksættes. Delarealer udspecificeret i aktivitetsafsnit. Gennemføres senest 2026 = 4,4 km Iværksætte bekæmpelse af rynket rose på areal ved Karup Å (afd. 125) gennemføres senest 2015 = 0,5 ha Fjernelse af gamle andejagtsskjul ved Donsø Kjær gennemføres senest 2012. Undersøgelse af muligheder for øget forsumpning på arealer mellem Spovekjær og Egelund Plantage gennemføres senest 2013.

Tabel 6-1. Målsætning for Natura 2000-indsatsen på Flyvestation Karup.

FORSVARETS BYGNINGS- OG ETABLISSEMENTSTJENESTE

Har du lyst til at læse mere?

Scan koden med din smartphone og hent drifts- og plejeplanen på forswarets hjemmeside.

Forsvar for naturen

Forsvarets skyde- og øvelsesterræner anvendes til militær uddannelse, men samtidig udgør arealerne nogle af de største og bedst bevarede naturområder i Danmark.

Sammenlagt forvalter Forsvaret 33.000 ha enestående natur, hvor den militære benyttelse går hånd i hånd med værdifulde danske naturtyper og arters beskyttelse. Mange militære arealer er i perioder åbne for publikum, så også offentligheden kan besøge og opleve de unikke naturarealer.

I samarbejde med Miljøministeriet har Forsvaret udviklet et særligt koncept for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for terrænerne. Igennem planerne sikrer Forsvaret en passende afvejning mellem militære uddannelsesmæssige behov, naturbeskyttelse og offentlighedens adgang. Information om Forsvarets naturforvaltning kan findes på www.forsvaret.dk.

